

Spis treści

Wstęp	V
Wstęp do drugiego wydania	VII
Wstęp do trzeciego wydania	VIII
Wstęp do czwartego wydania	IX
Wstęp do piątego wydania	XI
Wstęp do szóstego wydania	XII
Wykaz skrótów	XXV
Opracowania encyklopedyczne i słowniki, podręczniki, wybory źródeł, prace pomocnicze	XXVII
Wprowadzenie	1
Rozdział I. Znaczenie nauki prawa rzymskiego	1
§ 1. Rola prawa rzymskiego w nauczaniu prawa	1
§ 2. Znaczenie terminu „prawo rzymskie”	2
§ 3. Znaczenie prawa rzymskiego w dziejach prawa w Europie	5
I. Korzenie współczesnej Europy	7
II. Prawo rzymskie jako podstawa współczesnego prawa prywatnego	7
III. Prawo rzymskie jako podstawa historycznego spojrzenia na prawo	10
Rozdział II. Rzymskie definicje prawa, systematyzacje prawa i pojęcia prawne ..	12
§ 4. Definicja prawa	12
I. Uwagi wstępne	12
II. Elementy definicji prawa w tekstach jurystów rzymskich	15
§ 5. Podziały prawa	16
I. Znaczenie podziałów w definiowaniu prawa	16
II. Zasada personalności prawa i wynikające z niej podziały prawa	16
1. Zasada personalności a zasada terytorialności prawa	16
2. <i>Ius civile</i>	18
3. <i>Ius gentium</i>	19
4. <i>Ius honorarium</i>	19
5. <i>Ius vetus – ius novum</i>	20
III. Podział prawa na <i>ius strictum</i> i <i>ius aequum</i>	20
IV. Podział prawa na publiczne i prywatne	22
V. Podział stosunków prawnych na stosunki chronione za pomocą <i>actiones in rem</i> oraz <i>actiones in personam</i>	23
1. Uwagi wstępne	23
2. Prawa władcze skuteczne <i>erga omnes</i>	24
3. Prawa względne, skuteczne wobec określonych osób (<i>inter partes</i>) ..	25

§ 6. Rzymskie systematyzacje prawa prywatnego	26
I. Znaczenie systematyki prawa	26
II. Systematyka ustawy XII tablic	27
III. Systematyka edyktowa	29
IV. Systematyka naukowa	30
1. Idee Cyncerona dotyczące sposobu przedstawiania prawa	30
2. Systematyka Instytucji Gaiusa	30
3. Systematyka pandektowa	32
§ 7. Zdarzenia wywołujące skutki prawne	32
I. Uwagi wstępne	33
II. Działania prawne – pojęcie i klasyfikacja	33
1. Pojęcie	33
2. Czynności formalne i nieformalne	34
3. Czynności jednostronne i dwustronne	34
4. Czynności między żyjącymi (<i>inter vivos</i>) i na wypadek śmierci (<i>mortis causa</i>)	35
5. Czynności rozporządzające i zobowiązujące	35
6. Czynności odpłatne i nieodpłatne (pod tytułem darmym)	35
7. Czynności przyczynowe (kausalne) i czynności abstrakcyjne (oderwane)	36
8. Czynności fiducyjne	37
III. Elementy czynności prawnej	38
1. <i>Essentialia, naturalia</i> i <i>accidentalia negotii</i>	38
2. Warunek	39
3. Termin	40
4. Polecenie	41
IV. Oświadczenie woli i jego wady	41
V. Modyfikacja nieważnej czynności prawnej	43
VI. Skutki zdarzeń prawnych	44
VII. Zastępstwo	44
Rozdział III. Źródła prawa	46
§ 8. Periodyzacja prawa rzymskiego	46
§ 9. Źródła prawa w okresie archaicznym	46
I. Zwyczaj	47
II. <i>Leges regiae</i>	47
III. Ustawa XII tablic	48
IV. <i>Leges</i> i <i>plebiscita</i>	49
V. Interpretacja ustawy XII tablic i początki rzymskiej jurysprudencji	50
§ 10. Źródła prawa w okresie przedklasycznym	51
I. Edykty urzędników	52
II. Wpływ jurystów na rozwój i doskonalenie prawa	54
§ 11. Źródła prawa w okresie klasycznym	55
I. Zaprzestanie uchwalania <i>leges</i>	56
II. <i>Senatus consulta</i>	56
III. Uporządkowanie edyktów	57
IV. Konstytucje cesarskie	57
V. Prawotwórcza działalność prawników	58
1. <i>Ius respondendi</i>	58

2. Szkoły prawa i najwybitniejsi juryści	59
3. Instytucje Gaiusa	61
§ 12. Źródła prawa w okresie poklasycznym	61
I. Pierwsze zbiory konstytucji cesarskich	62
II. Próby uporządkowania <i>ius</i>	63
III. Upadek jurysprudencji i kultury prawnej	64
IV. Przedjustyniańskie próby kodyfikacji <i>leges</i> i <i>ius</i>	65
§ 13. Źródła prawa justyniańskiego	66
Część I. Prawo dotyczące osób	71
Rozdział IV. Osoby	71
§ 14. Prawo dotyczące osób w systematyce Instytucji Gaiusa	71
§ 15. Osoby fizyczne	71
I. Wolni – niewolnicy	73
1. Uwagi wstępne	73
2. Powstanie niewoli	74
3. Sytuacja prawna niewolników	74
4. Formalne i nieformalne sposoby wyzwolenia niewolnika	78
5. Ustawodawstwo Augusta dotyczące niewolników	80
6. Sytuacja prawna wyzwoleńców	81
7. Osoby <i>in mancipio</i> i stany podobne	82
II. Obywatele rzymscy – nieobywatele	82
III. Osoby <i>sui iuris</i> i <i>alieni iuris</i> – więź agnacyjna	84
IV. Pokrewieństwo kognacyjne	86
V. Zdolność prawna	87
§ 16. Osoby prawne	89
Rozdział V. Rodzina	92
§ 16a. Wprowadzenie	92
§ 17. Prawo małżeńskie	93
I. Zaręczyny (<i>sponsalia</i>)	95
II. <i>Iustum matrimonium</i>	96
1. Definicje małżeństwa	96
2. Zawarcie małżeństwa	96
3. Wymogi <i>ustum matrimonium</i>	97
4. Rozwiązanie małżeństwa	98
III. <i>Conventio in manum</i>	98
IV. Stosunki osobiste i majątkowe między małżonkami	100
1. Stosunki osobiste	100
2. Stosunki majątkowe	101
3. Posag	101
4. <i>Donatio ante nuptias</i>	102
V. Ustawodawstwo małżeńskie Augusta	103
VI. Konkubinat	105
§ 18. <i>Patria potestas</i>	106
I. Wejście pod <i>patria potestas</i>	107
1. Uwagi wstępne	107
2. Urodzenie z <i>ustum matrimonium</i>	107

3. Przystosowanie: <i>adoptio</i> i <i>adrogatio</i>	108
4. <i>Legitimatio</i>	109
II. Uprawnienia i obowiązki wynikające z <i>patria potestas</i>	110
III. Wyjście spod <i>patria potestas</i>	111
IV. Sytuacja prawna osób będących pod <i>patria potestas</i>	112
§ 19. Opieka (<i>tutela</i>) i kuratela	113
I. Powołanie opiekuna	114
II. <i>Tutela impuberum</i>	114
III. <i>Tutela mulierum</i>	115
IV. Kuratela	116
§ 20. Zdolność do czynności prawnych	117
Część II. Prawo dotyczące rzeczy	121
Rozdział VI. Rzeczy i ich podziały	121
§ 21. Pojęcie rzeczy	121
I. Pojęcie <i>res</i> w prawie rzymskim	121
II. Pożytki (<i>fructus</i>)	121
§ 22. Podziały rzeczy	122
I. Podziały rzeczy w Instytucjach Gaiusa	122
1. <i>Res in patrimonio</i> – <i>res extra patrimonium</i>	122
2. <i>Res corporales</i> – <i>res incorporales</i>	123
3. <i>Res Mancipi</i> – <i>res nec Mancipi</i>	124
II. Inne podziały rzeczy w prawie rzymskim	125
1. Rzeczy ruchome (<i>res mobiles</i>) – nieruchomości (<i>res immobiles</i>)	125
2. Rzeczy oznaczone co do gatunku (<i>genus</i>) – rzeczy oznaczone co do tożsamości (<i>species</i>)	125
3. Rzeczy zużywalne – rzeczy nieużywalne	126
4. Rzeczy podzielne – rzeczy niepodzielne	126
5. Rzeczy pojedyncze – rzeczy złożone – rzeczy zbiorowe	126
Rozdział VII. Władanie rzeczami (prawo rzeczowe)	128
§ 23. Formy władania rzeczami	128
I. Własność	128
1. Pojęcie własności	128
2. Rodzaje własności rzymskiej	129
3. Uprawnienia właściciela i ich ograniczenia	131
4. Współwłasność	133
II. Posiadanie	134
1. Pojęcie posiadania	134
2. Rodzaje posiadania	135
§ 24. Nabycie władania rzeczami	136
I. Nabycie własności	137
1. Uwagi wstępne	137
2. <i>Mancipatio</i>	138
3. <i>In iure cessio</i>	139
4. <i>Traditio</i>	139
5. <i>Usucapio</i> i <i>longi temporis praescriptio</i>	141
6. <i>Occupatio</i>	145

7. <i>Accessio</i>	145
8. <i>Specificatio</i>	147
9. <i>Thesaurus</i>	147
10. <i>Fructus</i>	148
II. Nabycie posiadania	148
§ 25. Ochrona władania rzeczami	150
I. Ochrona własności (ochrona petytoryjna)	150
1. Uwagi wstępne	150
2. <i>Rei vindicatio</i>	150
3. <i>Actio negatoria</i>	154
4. <i>Actio Publiciana</i>	155
5. Środki ochrony wynikające ze stosunków sąsiedzkich	156
II. Ochrona posiadania (ochrona posesoryjna)	158
1. Uwagi wstępne	158
2. Interdykty <i>retinendae possessionis</i>	158
3. Interdykty <i>recuperandae possessionis</i>	159
4. Zmiany w prawie poklasyycznym i justyniańskim	161
5. Interdykty <i>adipiscendae possessionis</i>	161
§ 26. Prawa na rzeczy cudzej (tzw. <i>iura in re aliena</i>)	162
I. Uwagi wstępne	162
II. Służebności (<i>servitutes</i>)	163
1. Służebności gruntowe (<i>servitutes praediorum</i>)	163
2. Służebności osobiste (tzw. <i>servitutes personarum</i>)	164
3. Ustanowienie i wygaśnięcie służebności	165
4. Ochrona służebności	166
5. Zasady dotyczące służebności	166
III. Zastaw	167
1. Uwagi wstępne	167
2. <i>Fiducia</i>	167
3. Zastaw ręczny (<i>pignus</i>)	168
4. Zastaw umowny (hipoteka)	168
5. Ustanowienie i wygaśnięcie zastawu	169
6. Przedmiot zastawu	170
7. Realizacja zastawu	170
8. Ochrona zastawu	170
9. Wielość zastawów	171
IV. Emfiteuza	171
V. <i>Superficies</i>	173
Rozdział VIII. Spadki	174
§ 27. Miejsce spadków w systematyce Instytucji Gaiusa	174
§ 28. <i>Hereditas i bonorum possessio</i>	175
I. <i>Hereditas</i> – pojęcie – podstawy powołania	175
II. <i>Bonorum possessio</i>	176
1. Geneza <i>bonorum possessio</i>	176
2. Sytuacja prawna dziedzica prawa pretorskiego	177
§ 29. Dziedziczenie testamentowe	177
I. Pojęcie testamentu	178
II. Rodzaje testamentów	179

1. Archaiczne formy testamentu	179
2. <i>Mancipatio familiae</i> – testament mancypanyjny	180
3. Testament pretorski	180
4. Testamenty w okresie poklasycznym	181
5. Testament żołnierski	181
III. Treść testamentu	182
1. <i>Heredis institutio</i>	182
2. <i>Substitutio</i>	183
3. Inne postanowienia zawarte w testamencie	184
4. Wydziedziczenie (<i>exhereditio</i>) i tzw. dziedziczenie przeciwtestamentowe	185
IV. Nieważność i nieskuteczność testamentu	188
V. Kodycył	188
§ 30. Dziedziczenie beztestamentowe	189
I. Uwagi wstępne	189
II. Dziedziczenie według ustawy XII tablic	189
III. Dziedziczenie według edyktu pretorskiego	191
IV. Zmiany w dziedziczeniu beztestamentowym w okresie pryncypatu	192
V. Dziedziczenie według Nowel justyniańskich	193
§ 31. Nabycie spadku i jego skutki	194
I. Nabycie spadku	195
II. Sytuacja prawna spadkobiercy	196
III. Wielość dziedziców	197
IV. Ochrona spadkobiercy	198
§ 32. Przysporzenia kosztem spadku	199
I. Zapisy testamentowe (<i>legata</i>)	199
II. Fideikomisy (<i>fideicommissa</i>)	202
Rozdział IX. Zobowiązania	205
§ 33. Wprowadzenie	205
I. Miejsce zobowiązań w systematyce Instytucji Gaiusa	205
II. Pojęcie zobowiązania	205
1. Uwagi wstępne	205
2. Określenia zobowiązań w źródłach prawa rzymskiego	206
3. Elementy rzymskiej <i>obligatio</i>	206
III. Teorie odnoszące się do genezy rzymskiej <i>obligatio</i>	207
§ 34. Podziały zobowiązań	210
I. Znaczenie klasyfikacji zobowiązań	210
II. Podziały zobowiązań z uwagi na ich charakter	210
1. Podział zobowiązań na jednostronne i dwustronne	210
2. Podział zobowiązań na zobowiązania ścisłego prawa (<i>stricti iuris</i>) i dobrej wiary (<i>bonae fidei</i>)	211
3. Tzw. zobowiązania cywilne (<i>obligationes civiles</i>) i zobowiązania naturalne (<i>obligationes naturales</i>)	212
§ 35. Świadczenie	212
I. Pojęcie i rodzaje świadczenia	213
II. Wymagania dotyczące świadczenia	214
III. Świadczenie w rzeczach określonych co do <i>genus</i> lub co do <i>species</i>	215
IV. Wielość świadczeń	215

1. Zobowiązanie przemienne (<i>obligatio alternativa</i>)	215
2. Upoważnienie przemienne (<i>facultas alternativa</i>)	216
V. Podzielność świadczenia i solidarność	216
1. Podzielność świadczenia	216
2. Solidarność	216
§ 36. Źródła zobowiązań	217
I. Uwagi wstępne	217
II. Klasyfikacja źródeł zobowiązań przedstawiona przez Gaiusa w Instytucjach i jej rozwój w <i>Res cottidianae</i>	219
1. Dwójpodział źródeł zobowiązań w Instytucjach Gaiusa	219
2. Trójpodział źródeł zobowiązań w <i>Res cottidianae</i>	219
III. Klasyfikacja źródeł zobowiązań w Instytucjach justyniańskich	220
IV. Inne klasyfikacje źródeł zobowiązań	221
§ 37. Zobowiązania z kontraktów i zdarzeń do nich zbliżonych	222
I. Geneza i rozwój rzymskiego systemu kontraktowego	225
II. Klasyfikacja kontraktów	226
III. Kontrakty realne (<i>obligationes re contractae</i>)	227
1. Pożyczka (<i>mutuum</i>)	227
2. Użyczenie (<i>commodatum</i>)	229
3. Przechowanie (<i>depositum</i>)	230
4. Zastaw ręczny (<i>pignus</i>)	231
IV. Kontrakty słowne (<i>obligationes verbis contractae</i>)	231
V. Kontrakty literalne (<i>obligationes litteris contractae</i>)	233
VI. Kontrakty konsensualne (<i>obligationes consensu contractae</i>)	234
1. Kupno-sprzedaż (<i>emptio venditio</i>)	234
2. Najem (<i>locatio conductio</i>)	237
3. Spółka (<i>societas</i>)	239
4. Zlecenie (<i>mandatum</i>)	241
VII. Rozszerzenie rzymskiego systemu kontraktowego	242
1. Uwagi wstępne	242
2. Kontrakty realne nienazwane	243
3. <i>Pacta</i>	244
4. Rozszerzenie pojęcia kontraktów	246
VIII. „Jakby kontrakty” (<i>obligationes quasi ex contractu</i>)	247
1. Pojęcie „jakby kontraktów”	247
2. <i>Negotiorum gestio</i>	247
3. <i>Tutela</i>	248
4. <i>Legatum</i>	248
5. <i>Solutio indebiti</i>	248
§ 38. Zobowiązania powstałe z czynów niedozwolonych i ze zdarzeń do nich zbliżonych	250
I. Pojęcie czynu niedozwolonego (<i>delictum</i>) w prawie rzymskim	253
II. Poszczególne delikty	255
1. <i>Furtum</i>	255
2. <i>Rapina</i>	258
3. <i>Damnum iniuria datum</i>	259
4. <i>Iniuria</i>	264
III. „Przestępstwa prawa pretorskiego”	267
1. Uwagi wstępne	267

2. <i>Metus</i>	267
3. <i>Dolus</i>	268
4. <i>Servi corruptio</i>	269
5. <i>Fraus creditorum</i>	269
IV. Inne zdarzenia rodzące skargę penalną (<i>obligationes quasi ex delicto</i>) ..	270
1. Pojęcie „jakby deliktów”	270
2. <i>Iudex qui litem suam fecit</i>	270
3. <i>Effusum vel deiectum</i>	271
4. <i>Positum aut suspensum</i>	273
5. <i>Exercitores navis aut cauponae aut stabuli de damno aut furto</i>	273
6. Inne przypadki zaliczane do „jakby deliktów”	274
§ 39. Umocnienie zobowiązań	274
I. <i>Intercessio</i>	274
II. Rzeczowe umocnienie zobowiązań	275
III. Osobowe umocnienie zobowiązań	275
§ 40. Skutki niewykonania zobowiązań	276
I. Uwagi wstępne	276
II. Podstawy odpowiedzialności za niewykonanie zobowiązania	276
III. Szkoda majątkowa i odszkodowanie	278
IV. Zwłoka	278
§ 41. Wygaśnięcie zobowiązań	279
I. Wykonanie świadczenia	280
II. Zwolnienie z długu	281
III. <i>Novatio</i>	281
IV. Zmiana podmiotów w stosunku obligacyjnym	282
V. <i>Confusio</i>	282
VI. Śmierć stron	283
VII. Potrącenie	283
Część III. Prawo dotyczące skarg	285
Rozdział X. Ochrona praw prywatnych	285
§ 42. Ochrona praw prywatnych w systematyce przedstawiania prawa w Rzymie	285
§ 43. Postępowanie sądowe	286
I. Uwagi wstępne	287
II. Podstawowe pojęcia z zakresu procesu prywatnego	287
1. Jurysdykcja (<i>iurisdictio</i>)	287
2. <i>Actio</i> – skarga – powództwo	288
3. Strony	289
4. Kontradyktoryjność	290
5. Ciężar dowodu	291
III. Przemiany postępowania sądowego w Rzymie	292
IV. Ogólna charakterystyka postępowania legisakcyjnego i formułkowego ..	294
1. Podział postępowania na dwa stadia	294
2. Pozew prywatny	296
3. <i>Litis contestatio</i>	296
4. Wyrok	299
5. Postępowanie egzekucyjne	299

§ 44. Postępowanie legisakcyjne	300
I. Ogólna charakterystyka	300
II. Poszczególne <i>legis actiones</i>	301
1. <i>Legis actio sacramento</i>	301
2. <i>Legis actio per manus iniectioem</i>	303
3. <i>Legis actio per iudicis (arbitrive) postulationem</i> oraz <i>legis actio per conditionem</i>	304
4. <i>Legis actio per pignoris capionem</i>	305
§ 45. Postępowanie formułkowe	306
I. Ogólna charakterystyka	306
II. Formułka	307
1. Istota formułki	307
2. Części zwyczajne formułki	307
3. Części nadzwyczajne formułki	309
4. Przykłady formułek	311
III. Klasyfikacje (podziały) skarg	314
1. Znaczenie podziałów skarg	314
2. <i>Actiones in rem – actiones in personam</i>	315
3. Skargi cywilne (<i>actiones civiles</i>) – skargi pretorskie (<i>actiones honorariae</i>)	315
4. Skargi ścisłego prawa (<i>actiones stricti iuris</i>) – skargi dobrej wiary (<i>actiones bonae fidei</i>)	316
5. Skargi odszkodowawcze (<i>actiones rei persecutoriae</i>) – skargi penalne (<i>actiones poenales</i>)	317
6. Inne podziały skarg	318
IV. Postępowanie egzekucyjne	318
§ 46. Postępowanie kognicyjne (<i>cognitio extra ordinem</i>)	319
I. Ogólna charakterystyka	320
1. Rozwój postępowania kognicyjnego	320
2. Cechy charakterystyczne procesu kognicyjnego	321
II. Rozpoznawanie spraw w postępowaniu kognicyjnym	322
1. System sądów cesarskich	322
2. Rozpoczęcie procesu	323
3. Rozprawa	323
4. Wyrok	324
5. Apelacja	324
III. Postępowanie egzekucyjne	325
IV. Szczególne rodzaje postępowania	325
§ 47. Ochrona pozaprosowa	326
I. Znaczenie ochrony pozaprosowej	326
1. W okresie postępowania legisakcyjnego i formułkowego	326
2. W okresie postępowania kognicyjnego	327
II. Środki ochrony pozaprosowej	327
1. Interdykty (<i>interdicta</i>)	327
2. Stypulacje pretorskie (<i>stipulationes praetoriae</i>)	329
3. <i>Missiones</i>	329
4. <i>Restitutio in integrum</i>	329

Zakończenie	331
Rozdział XI. Pojustyniańskie dzieje prawa rzymskiego	331
§ 48. Drogi recepcji prawa rzymskiego i jego wpływ na współczesną kulturę prawną	331
I. Pojustyniańskie dzieje prawa rzymskiego w Bizancjum	338
II. Pojustyniańskie dzieje prawa rzymskiego w Europie Zachodniej	338
III. Recepcja prawa rzymskiego	340
1. Średniowiecze i czasy nowożytne	340
2. Prawo rzymskie a nowoczesne kodyfikacje prawa cywilnego	341
§ 49. Nauka prawa rzymskiego	343
I. Prawo rzymskie jako przedmiot badań naukowych	345
II. Prawo rzymskie jako przedmiot kształcenia uniwersyteckiego	349
§ 50. Prawo rzymskie w Polsce	358
I. Rola prawa rzymskiego w Polsce przedrozbiorowej	364
II. Nauka prawa rzymskiego w okresie zaborów	366
III. Nauka prawa rzymskiego w okresie II Rzeczypospolitej	368
IV. Nauka prawa rzymskiego po II wojnie światowej	370
V. Obecność prawa rzymskiego w polskiej praktyce prawnej	373
Tablica synoptyczna	381
Indeks źródeł	393
Indeks terminów i zwrotów łacińskich	399